

4 Holokaust

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XLIX. Niemiecka polityka eksterminacji.

Uczeń:

1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji całych narodów oraz „istot niegodnych życia” (eutanazja) prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie;

Aktualne brzmienie punktów podstawy programowej z 2024 r.:

1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych przez Niemcy hitlerowskie;

2) charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, zagłada);

3) rozpoznaje główne miejsca eksterminacji Żydów polskich i europejskich oraz innych grup etnicznych i społecznych na terenie Polski i Europy Środkowo-Wschodniej (w tym: Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibór i Babi Jar);

3) opisuje położenie ludności żydowskiej oraz formy oporu, na przykładzie powstania w getcie warszawskim;

4) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem Sprawiedliwych, na przykładzie Ireny Sendlerowej, s. Matyldy Getter, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1935, 1939, VII 1941, IX 1941, I 1942, 19 IV 1943, III 1944
- postacie: Chaima Rumkowskiego, Janusza Korczaka, Stefanii Wilczyńskiej, Mordechaja Anielewicz, Anne Frank, rodziny Ulmów, Ireny Sendlerowej, Jana i Antoniny Żabińskich, Tadeusza Pankiewicza, Adama Stefana Sapiehy, Matyldy Getter

ROZUMIE

- pojęcia: antysemityzm, rasizm, zagłada, eksterminacja, ludobójstwo, Holokaust, stygmatyzacja, getto, Einsatzgruppen, masowe mordy, masakra, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, deportacja, obóz zagłady, konferencja w Wannsee, cyklon B, szmalcownictwo, Żydowska Organizacja Bojowa

POTRAFI

- przedstawić ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów
- opisać politykę nazistów wobec Żydów w różnych częściach Europy w czasie II wojny

światowej

- podać przykłady dyskryminacji i stygmatyzacji społeczności żydowskiej w czasie II wojny światowej
- opisać sytuację panującą w gettach
- podać przykłady masowych mordów na społeczności żydowskiej (Babi Jar, Lwów, Jedwabne)
- przedstawić znaczenie konferencji w Wannsee dla kwestii zagłady europejskich Żydów
- wskazać na mapie obozy zagłady: Auschwitz-Birkenau, Chełmno nad Nerem, Treblinkę, Bełżec, Sobibór
- podać liczbę ofiar Holokaustu
- opisać postawy społeczności żydowskiej wobec zagłady, w tym powstanie w getcie warszawskim
- omówić różne postawy społeczeństw europejskich względem Szoah
- scharakteryzować postawy Polaków wobec zagłady

I. WPROWADZENIE

Zadajemy pytania:

- ▶ Jak się przedstawiała sytuacja ludności cywilnej w okupowanej przez Niemców Europie?
- ▶ W których krajach była ona najtrudniejsza?
- ▶ W jaki sposób starano się przeciwstawiać polityce okupanta?

Mówimy, że najtragiczniejszy los w trakcie II wojny światowej spotkał europejskich Żydów. Zapisujemy na tablicy temat i podajemy cel lekcji (*Dowiedź się, jak się kształtował los społeczności żydowskiej w czasie II wojny światowej*).

II. ROZWINIĘCIE

Prosimy uczniów, aby przeprowadzili w klasie burzę mózgów i przypomnieli, jaką politykę wobec Żydów prowadzili naziści po dojściu do władzy w Niemczech oraz jakie były jej podstawy. Informacje możemy zapisać na tablicy.

Mówimy, że w momencie wybuchu II wojny światowej polityka Niemców wobec Żydów została przeniesiona również na tereny okupowanej Europy. Wprowadzamy terminy Holokaust.

Następnie dzielimy klasę na pięć grup i rozdajemy im instrukcje. 

Grupa I

Waszym zadaniem będzie przygotowanie fragmentu mapy mentalnej dotyczącego polityki Niemców wobec europejskich Żydów w czasie II wojny światowej. Przeczytajcie w podręczniku podrozdziały *Dyskryminacja i stygmatyzacja Żydów pod okupacją w Europie i Polsce* (s. 47) oraz *Getta* (s. 47–48), a także tekst źródłowy (*m2*, s. 48). Skoncentrujcie się na przykładach dyskryminacji i stygmatyzacji, rozmieszczeniu gett oraz panujących w nich warunkach.

Grupa II

Waszym zadaniem będzie przygotowanie fragmentu mapy mentalnej dotyczącego eksterminacji europejskich Żydów przez Niemców w czasie II wojny światowej. Przeczy-

tajcie w podręczniku podrozdziały *Masowe mordy na Żydach na Wschodzie* (s. 49–50) oraz *„Ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”* (s. 50–51), a także tekst źródłowy (m6, s. 51). Skoncentrujcie się na przykładach masowych mordów, roli konferencji w Wannsee oraz obozach zagłady.

Grupa III

Waszym zadaniem będzie przygotowanie fragmentu mapy mentalnej dotyczącego postaw samych Żydów wobec zagłady. Przeczytajcie w podręczniku podrozdziały *„Ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”* (s. 50–51) oraz *Powstanie w getcie warszawskim (1943)* (s. 52–53), a także tekst źródłowy (m8, s. 52). Skoncentrujcie się na postaci Chaima Rumkowskiego i znaczeniu powstania w getcie warszawskim.

Grupa IV

Waszym zadaniem będzie przygotowanie fragmentu mapy mentalnej dotyczącego postaw mieszkańców krajów okupowanych (poza Polakami) wobec zagłady ludności żydowskiej. Przeczytajcie w podręczniku podrozdział *Postawy wobec prześladowania i prześladowanych Żydów* (s. 53–54). Skoncentrujcie się na rodzajach postaw i różnorodnych motywacjach Europejczyków.

Grupa V

Waszym zadaniem będzie przygotowanie fragmentu mapy mentalnej dotyczącego postaw Polaków wobec zagłady. Przeczytajcie w podręczniku podrozdziały *Pomoc Żydom udzielana przez Polaków* (s. 54–55) oraz *Strach, obojętność i szmalcownictwo* (s. 55). Skoncentrujcie się na rodzajach postaw i różnorodnych motywacjach Polaków.

Warto przygotować sobie przed lekcją schemat mapy mentalnej – czy to w formie papierowej, czy elektronicznej. Można w tym celu wykorzystać aplikację gitmind.com.

Po wykonaniu zadań w grupach uczniowie prezentują wyniki swojej pracy i zapisują je na wspólnej mapie mentalnej. Uzupełnioną mapę możemy udostępnić uczniom w formie elektronicznej lub zezwolić na zrobienie zdjęcia. Będzie ona graficzną formą notatki z lekcji.

III. PODSUMOWANIE

Inicjujemy rozmowę z uczniami:

- ▶ Czy zgadzacie się ze słowami Iłchaka Cukiermana: „żeby spowodować śmierć stu Żydów, wystarczył jeden polski donosiciel, ale żeby pomóc jednemu Żydowi, potrzebna była czasami pomoc dziesięciu Polaków, pomoc całej polskiej rodziny”?

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują polecenie nr 1 zaproponowane w podsumowaniu w podręczniku (s. 57).